

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Географія туризму

Методичні вказівки
до виконання курсової роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 24 Сфера обслуговування
спеціальності 242 Туризм і рекреація
усіх форм навчання

Затверджено
на засіданні кафедри туризму
протокол № 1 від 23 січня 2024 р.

Чернігів 2024

Географія туризму. Методичні вказівки до виконання курсової роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 24 Сфера обслуговування спеціальності 242 Туризм і рекреація/ Укл.: Алешугіна Н.О., Зеленська О.О. – Чернівці: НУ «Чернігівська політехніка», 2024. 24 с.

Укладачі: **Алешугіна Наталія Олександрівна**, кандидат економічних наук, доцент;
Зеленська Олена Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент

Відповідальний за випуск: **Зеленська О.О.**, завідувач кафедри туризму, кандидат економічних наук, доцент

Рецензент: **Дубина М.В.**, завідувач кафедрою фінансів, банківської справи та страхування Національного університету «Чернігівська політехніка»

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1 Організація роботи над курсовою роботою.....	5
1.1. Визначення теми курсової роботи.....	5
1.2. Робота з літературними джерелами та розробка плану курсової роботи.....	5
1.3. Робота над змістом курсової роботи.....	8
1.4. Процедура здачі, перевірки та захисту курсових робіт.....	12
Розділ 2 Вимоги до оформлення курсової роботи.....	14
2.1. Структура курсової роботи.....	14
2.2. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи.....	14
2.3. Нумерація сторінок	14
2.4. Оформлення структурних елементів роботи.....	15
2.5. Оформлення ілюстрацій, таблиць та формул.....	16
2.6. Оформлення додатків.....	18
Розділ 3 Оцінювання курсової роботи.....	19
Список рекомендованих джерел для написання курсової роботи з дисципліни “Географія туризму”.....	21
Додатки.....	22

ВСТУП

Курсова робота – вид навчально-наукового дослідження, що передбачається навчальним планом підготовки фахівців з вищою освітою і виконується здобувачами вищої освіти на кожному курсі з метою поглибленого вивчення окремих питань або тем певної навчальної дисципліни, набуття навичок проведення наукового дослідження та творчої самостійної роботи, оволодіння загальнонауковими і спеціальними методами сучасних наукових досліджень.

Підготовка курсової роботи з дисципліни “Географія туризму” повинна сприяти закріпленню і систематизації теоретичних знань, отриманню навичок у галузі вирішення практичних завдань щодо дослідження умов формування, розвитку та розміщення територіально-рекреаційних комплексів у тій чи іншій країні (туристичному районі/регіоні), більш докладного ознайомлення з системами організації рекреаційної діяльності населення країн світу.

Робота над даним дослідженням сприяє формуванню умінь працювати із загальною та спеціальною літературою з обраної тематики, знаходити та відбирати потрібну інформацію, проводити картографічні, математико-статистичні, географічні, експертні та інші дослідження, застосовувати спеціальні методики в процесі роботи, пов'язувати питання теорії з практикою, робити узагальнення, формувати висновки.

Дані вказівки сприятимуть раціональній організації роботи над виконанням курсової роботи, допоможуть визначитися з тематикою дослідження, повно розкрити зміст дослідження, правильно оформити роботу.

Розділ 1 Організація роботи над курсовою роботою

1.1. Визначення теми курсової роботи

Виконання курсової роботи починається із визначення теми. Тематика курсових робіт з дисципліни поновлюється і затверджується кафедрою туризму щороку. Студентам надається право вільного вибору теми. При цьому рекомендується керуватися власними дослідницькими інтересами, наявністю відповідних джерел, а також перспективами продовжувати розробку обраного тематичного напрямку при написанні курсових робіт з інших дисциплін та виконанні випускної кваліфікаційної роботи. Дозволяється написання курсової роботи з однієї теми декількома студентами в одній академічній групі за умови самостійної роботи і з використанням різних джерел. *При самостійному формулюванні теми дослідження необхідно враховувати, що вона має відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язуватися з практичними потребами конкретного фаху, а назва курсової роботи повинна бути короткою, відповідати обраній спеціальності та суті дослідження.*

Вибрана тема погоджується з науковим керівником. Подальша її зміна або коригування можлива лише з дозволу наукового керівника за умови достатнього обґрунтування змін студентом.

1.2. Робота з літературними джерелами та розробка плану курсової роботи

У процесі підготовки до написання курсової роботи самостійно підбираються й вивчаються літературні джерела, складається бібліографія. Допомогу студенту в цьому надає науковий керівник, а також працівники бібліотек. Самостійний пошук літературних джерел здійснюється за допомогою бібліотечних каталогів (систематичного, алфавітного), реферативних журналів, бібліографічних довідників, пошукових систем Інтернет. Особливу увагу слід звернути на періодичні видання: газети, журнали, збірники наукових праць, де можна знайти останні результати досліджень спеціалістів, а також путівники, рекламні проспекти, web-сайти природоохоронних організацій, туристичних фірм, в яких можна знайти необхідний фактичний матеріал. Список рекомендованої літератури, на яку слід звернути увагу при написанні курсової роботи, наведено в кінці методичних рекомендацій. При написанні роботи необхідно користуватись путівниками, картами, довідковими матеріалами.

На початку роботи потрібно попередньо ознайомитись з відібраними джерелами. Методика читання наукової літератури дещо інша, ніж художньої. Є «швидке» і «повільне» читання: побіжний огляд змісту книги або ретельне опрацювання. Побіжний перегляд змісту дає можливість ознайомитись з книгою в загальних рисах, коли досліднику стає зрозуміло, яка саме інформація міститься в даній книзі. Тобто побіжний перегляд – це, по суті, «пошукове читання».

Попереднє ознайомлення з літературними джерелами є основою для складання **плану курсової роботи**. З метою запобігання випадкам плагіату, а також повного всебічного розкриття теми дослідження, студентам пропонується план курсової роботи, який **ОБОВ'ЯЗКОВО** береться за основу.

Вступ

- 1. Загальні відомості про країну*
- 2. Природні рекреаційні ресурси (назва країни).*
- 3. Суспільно-історичні рекреаційні ресурси (назва країни).*
- 4. Характеристика рекреаційної інфраструктури (назва країни).*
- 5. Історія та сучасні тенденції розвитку туризму в (назва країни).*
- 6. Основні види туризму, туристичні центри, курорти (назва країни).*

Висновки

Після формування плану роботи та уточнення мети та завдань здійснюється більш ретельне опрацювання літературних джерел. Прискорити цілеспрямований відбір і вивчення літератури допоможе чітка орієнтація дослідника на тему проблеми та основні її питання (розділи і підрозділи). Опрацювання літератури повинно стимулювати власні ідеї. Уважне ознайомлення з будь-яким текстом повинне викликати певні думки, гіпотези, які відповідають власному погляду на речі.

Вивчення наукових джерел інформації відбувається в наступній послідовності:

- загальне ознайомлення з вирішенням наукової проблеми;
- побіжний перегляд відібраної літератури і систематизація її відповідно до змісту роботи і черговості вивчення, опрацювання;
- читання за послідовністю розміщення матеріалу;
- вибіркове читання окремих частин;
- відбір потрібного матеріалу для формування тексту науково-дослідної роботи;
- критичне оцінювання записаного, редагування і чистовий запис як фрагменту

тексту курсової роботи.

Обов'язковим елементом наукової етики та культури написання наукових робіт, у тому числі і курсових, є **ОБОВ'ЯЗКОВІ ПОСИЛАННЯ В ТЕКСТІ РОБОТИ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА**. Це дозволяє не лише оцінити особистий внесок дослідника у вивчення обраної проблематики, ступінь його самостійності та творчості мислення. Дослідник має можливість підкріпити правильність своїх думок цитатами авторитетних дослідників, що працюють над даною проблематикою.

Загальні правила цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками, та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання;
- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками;
- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- при непрямому цитуванні (викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

Посилання в тексті слід позначити номерами джерел, за якими вони зазначені у "Списку використаних джерел". Їх виділяють квадратними дужками. Наприклад, "...у працях [2-4, 9, 16] приділено особливу увагу дослідженням цього аспекту проблеми". Якщо наводять цитату або статистичні дані з джерела з великою кількістю сторінок, крім номера зазначають сторінку, де взята цитата, наприклад: "...на думку В.Стафійчука, кліматичні умови Карпат є більш комфортними для організації зимових видів відпочинку [43, с. 68]...".

Джерела, з яких запозичені таблиці та рисунки, подають безпосередньо після таблиць та рисунків. У такому разі, після таблиці чи рисунку пишуть: "Примітка. Джерело [12]", або "Примітка. Складено за джерелами [12, 15]". Далі роблять інтервал та продовжують текстову частину.

У кінці кожної роботи після висновків подається список використаних джерел, які дійсно використовувались в процесі написання курсової роботи. Список використаних джерел - елемент бібліографічного апарату, відбиває самостійну творчу роботу автора і свідчить про рівень проведеного дослідження. При роботі над курсовою роботою має бути опрацьовано не менше 12-15 джерел.

Джерела можна розміщувати в списку одним із таких способів:

- у порядку назви посилань у тексті;
- в алфавітному порядку перших літер прізвищ авторів або назв.

Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно подавати згідно вимог державного стандарту (Додаток А).

1.3. Робота над змістом курсової роботи

Формування тексту курсової роботи відбувається шляхом систематизації й обробки зібраних матеріалів з кожної позиції плану. До тексту вносяться тільки старанно підібрані й цілеспрямовано проаналізовані матеріали. На цьому ж етапі виконуються обчислення, обґрунтовуються пропозиції, формулюються висновки, підбирається ілюстративний матеріал (графіки, рисунки, таблиці). У процесі роботи визначається необхідність доповнення додатковими матеріалами. При цьому можуть використовуватися різні матеріали: карти, звіти, статистичні дані і т.ін. Одержаний чорновий варіант курсової роботи доповнюється, уточнюються деякі положення, остаточно формулюються всі висновки й пропозиції.

Текст курсової роботи повинен чітко і логічно розкривати поставлені завдання і відповідати наміченим пунктам плану.

До змісту курсової роботи висуваються наступні вимоги:

Вступ.

Вступ повинен містити:

- 1.) обґрунтування актуальності обраної теми (чому важливо її досліджувати, які існують проблеми, пов'язані з недостатнім вивченням даного питання, які причини змушують дослідника проводити наукові пошуки);
- 2.) визначення об'єкту та предмету дослідження (*Об'єктом дослідження* прийнято називати те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника. Це процеси або явища навколишнього матеріального світу або форми його відображення у людській свідомості, які породжують проблемну ситуацію і обрані для дослідження. Об'єкт дослідження може бути спільним для різних наукових напрямів і навіть наук. *Предметом дослідження* є досліджувані з певною метою властивості, характерні для наукового пізнання. Це визначення певного «ракурсу» дослідження як припущення про найсуттєвіші для вивчення обраної проблеми характеристики об'єкта. Під предметом дослідження розуміється те, що знаходиться в межах об'єкта і завжди співпадає з темою дослідження.) Так,

наприклад, об'єктом курсової роботи на тему **“Характеристика рекреаційного комплексу Таїланду”** можна визначити *природне та соціально-культурне середовище формування рекреаційно-туристичного комплексу Таїланду*. Предметом – *сучасний стан та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного комплексу Таїланду*.

- 3.) визначення мети та завдань дослідження. Як правило, мета спрямована на всебічне, об'єктивне і ґрунтовне вивчення предмета дослідження, його характеристик, зв'язків на підставі розроблених у науці принципів і методів пізнання, а також отримання корисних для діяльності людини результатів, упровадження їх у виробництво для підвищення його ефективності. Завдання спрямовані на розкриття змісту намічених пунктів плану і формулюються відповідно до них. Наприклад, метою курсової роботи на тему **„Рекреаційно-туристичний комплекс Чехії”** може бути *характеристика рекреаційно-туристичного комплексу Чехії та визначення перспектив його подальшого розвитку*. Завданнями:

1. *Дати характеристику передумов розвитку туризму в Чехії;*
2. *Дослідити особливості природних рекреаційних ресурсів Чехії;*
3. *Визначити специфіку та поширення суспільно-історичних рекреаційних ресурсів країни;*
4. *Охарактеризувати рекреаційну інфраструктуру Чехії;*
5. *Узагальнити відомості про історію розвитку туризму в Чехії, зробити аналіз його сучасного стану.*
6. *Вивчити особливості розвитку основних видів туризму, розміщення головних туристичних центрів, курортів.*

- 4.) методи, що плануються до застосування при проведенні дослідження (найбільш загальноновживаними для виконання курсової роботи з дисципліни “Географія туризму” є діалектичний метод, системний підхід, та методи: літературний, монографічний, порівняльний, узагальнення, систематизації, картографічний, математико-статистичні та інші).

Обсяг ступу – 1-2 сторінки.

Основна частина.

Зміст основної частини залежить від обраної теми та варіанта плану. Важливо повно, чітко і логічно розкрити її зміст, дотримуючись поставленої до виконання мети та завдань дослідження.

У таблиці 1 наведено приблизне змістовне наповнення розділів та типові помилки, які допускаються студентами при їх написанні.

Таблиця 1 - Змістовне наповнення розділів курсової роботи з дисципліни
“Географія туризму”

Номер та назва розділу	Необхідна інформація	Типові помилки	Рекомендації щодо уникнення помилок
<i>1. Загальні відомості про країну</i>	Офіційна назва країни, столиця, географічне положення, склад територій, площа країни, геотуристичне положення, форма правління, адміністративний поділ, коротка характеристика господарства (ВВП, економічний статус держави, грошова одиниця, галузі спеціалізації, місце у міжнародному поділі праці).	Студенти не приділяють уваги характеристиці геотуристичне положення, не вміють відібрати потрібну інформацію та дати коротку характеристику економіки країни.	Охарактеризувати геотуристичне положення (положення відносно теплих морів, гірських районів, сейсмоактивних районів, осередків давніх цивілізацій, основних ринків туристичного попиту). Обирати лише основну інформацію, проте, уникати “стилю довідника”. Обсяг розділу 1 повинен бути 2-3 сторінки.
<i>2. Природні рекреаційні ресурси (назва країни).</i>	Характеристика рельєфу, спелеоресурсів, клімату, гідроресурсів (включаючи моря, до берегів яких виходить країна), гідромінеральних ресурсів, біотичних ресурсів, а також природоохоронних територій як ресурсів розвитку туризму.	Часто порушується послідовність характеристики природних ресурсів, включається інформація про корисні копалини та ґрунти (їх доцільно характеризувати тоді, коли вони використовуються як туристичні ресурси), поза увагою залишаються природоохоронні території, природні ресурси та умови не аналізуються з точки зору придатності/непридатності, сприятливості/несприятливості для розвитку туризму.	Звернути увагу на послідовність характеристики природних ресурсів. Уникати непослідовного та неповного викладення матеріалу (напр., клімат, рельєф, знову клімат і т.п.). Звернути увагу на наявність інформації про природоохоронні території країни. Аналізуючи кожен вид природних ресурсів, вказувати, для розвитку яких видів туризму він придатний або сприятливий. Обсяг розділу 2 – 5-7 стор. Якщо розділ розбивається на параграфи (2.1, 2.2 і т.д.), то їх необхідно вказувати у плані.
<i>3. Суспільно-історичні рекреаційні ресурси (назва країни).</i>	Характеристика археологічної спадщини, архітектурно-історичних, біосоціальних, подієвих, дозвіллевих (музейних та розважальних), етнокультурних, сакральних ресурсів розвитку туризму	Студенти обмежуються характеристикою лише архітектурно-історичних ресурсів, залишаючи поза увагою усі інші. Захоплюються характеристикою окремих пам'яток, залишаючи поза увагою загальні особливості, характерні для країни.	Не забувати включати характеристику археологічних (якщо є), біосоціальних, подієвих, дозвіллевих, етнографічних та сакральних туристичних ресурсів світового значення. Матеріал може викладатися як від загального до часткового (загальна

			характеристика групи → приклади за населеними пунктами), так і від часткового до загального (характеристика суспільно-історичних ресурсів за населеними пунктами → узагальнення щодо забезпеченості країни даними видами ресурсів). Обсяг розділу – 5-7 стор.
4. Характеристика рекреаційної інфраструктури (назва країни).	Рівень транспорту, розміщення харчування	розвитку закладів та	Використовуються старі статистичні дані.
5. Історія та сучасні тенденції розвитку туризму в (назва країни).	Зародження туризму в країні, подальший його розвиток, аналіз сучасного стану, державне управління сферою туризму	Замість історії розвитку туризму подається історія країни. Використовуються старі статистичні дані. Поза увагою залишається державне управління сферою туризму	Звертати увагу на повноту та послідовність викладу. Корисні сайти, де можна знайти статистичну інформацію: 1. https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/ 2. http://www.knoema.com Обсяг розділу – 4-6 стор.
6. Основні види туризму, туристичні центри, курорти (назва країни).	Види туризму, що розвиваються в країні, туристичне районування (якщо є), характеристика основних туристичних центрів та курортів	Інформація подається неповно та безладно, при характеристиці туристичних центрів дублюється розділ 3. Студенти не вміють відібрати потрібну інформацію та дати коротку характеристику туристичним центрам та курортам.	Дотримуватися послідовності викладу матеріалу: туристичний район → види туризму; по кожному з видів: на основі яких ресурсів розвивається + характеристика туристичних центрів / курортів (де розміщується, як давно існує, особливості ресурсів, що використовуються, рівень розвитку інфраструктури). Обсяг розділу – 5-7 стор.

Обсяг основної частини – 25-30 сторінок.

Висновки.

У висновках підбиваються підсумки щодо загального стану рекреаційного комплексу регіону чи країни (відповідно до обраної теми), його переваг, проблем, що супроводжують його формування та функціонування, перспектив подальшого розвитку. Поширеною помилкою при написанні висновків є дублювання інформації, що наводилась у основній частині або наведення нових фактичних даних, які у основній частині не використовувались.

Обсяг висновків – 4-5 сторінок.

Текст курсової роботи повинен бути відредагованим, стилістично витриманим як наукове дослідження. У тексті роботи не допускається застосовувати обороти розмовної мови або публіцистичного стилю. Також необхідно звернути увагу на те, що у наукових роботах, як правило, не вживається займенник першої особи однини. Тож треба уникати зворотів та виразів “у моїй роботі”, “я дослідила”, “на мою думку” тощо, натомість вживаючи займенники першої особи множини (“ми дослідили”, “на нашу думку”) або безособову форму дієслів (“було досліджено”). Особливо уважним треба бути при застосуванні синонімів. В науці близькими за змістом словами можуть позначатися різні поняття.

Оформлення курсової роботи здійснюється у відповідності з вимогами кафедри чи ННІ (Розділ 2).

1.4. Процедура здачі, перевірки та захисту курсових робіт

Виконана курсова робота у встановлений регламентом термін завантажується у систему дистанційного навчання MOODLE для перевірки. Файл повинен мати назву: Прізвище_ініціали_курсора_бакалавр_код та назва спеціальності_рік захисту, наприклад, **Петренко_М_І_курсора_бакалавр_242Туризм_2024**. Керівник перевіряє роботу в режимі «рецензування». У примітках викладач коментує позитивні сторони й недоліки курсової роботи, оцінює наявність елементів творчого пошуку й новизни, величину масиву опрацьованої інформації, дотримання вимог щодо змісту й оформлення роботи, а також робить висновок щодо допуску до захисту з попередньою оцінкою за стобальною шкалою. У разі незадовільної оцінки робота повинна бути перероблена з урахуванням зауважень рецензента.

Після усунення недоліків курсові роботи вдруге завантажується у систему дистанційного навчання MOODLE. Керівник надсилає їх у Інформаційний центр запобігання та виявлення плагіату НУ «Чернігівська політехніка». У разі

встановлення високого ступеня унікальності роботи (100-60%) і з урахуванням внесених правок робота допускається до захисту. Середній ступінь унікальності (59-31%) означає, що робота потребує доопрацювання в частині коректності та повноти цитувань. Якщо ступінь унікальності роботи низький (30% і нижче), робота має бути перероблена і знову пройти процедуру перевірки на плагіат.

Захист курсових робіт здійснюється за встановленим графіком, прилюдно, перед комісією, що складається з викладачів кафедри. Процедура захисту передбачає стислий виклад здобувачем головних проблем дослідження та їх вирішення, відповіді на запитання членів комісії. До захисту студент отримує свою роботу, знайомиться з рецензією й готується аргументовано відповісти на зауваження й запитання. У процесі захисту членами комісії оцінюється глибина знань студентом досліджуваної теми, вміння вести дискусію, обґрунтовувати й відстоювати свою точку зору, чітко відповідати на поставлені запитання. Остаточна оцінка вноситься у відомість та індивідуальний план студента й перезахисту не підлягає.

Розділ 2 Вимоги до оформлення курсової роботи

2.1. Структура курсової роботи

Курсова робота повинна містити наступні структурні елементи:

- титульний аркуш (Додаток Б)
- завдання керівника роботи (Додаток В);
- план роботи;
- вступ;
- розділи основної частини згідно плану;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

У файлі вони наводяться строго у вищенаведеній послідовності.

2.2. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи

Робота подається в електронному вигляді у форматі *.doc, *.docx або *.rtf. Параметри набору: шрифт Times New Roman, розмір – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 10-15 мм, вирівнювання по ширині.

Текст повинен розміщуватися на сторінці з дотриманням таких полів: зліва – 25 мм, справа – 15 мм, зверху та знизу – 20 мм. Загальний обсяг роботи (вступ, основна частина, висновки) – 30-35 сторінок.

Після закінчення списку використаних джерел, відступивши на 2 інтервали, праворуч студент вказує дату написання курсової роботи (наприклад: 22.04.05 р.).

2.3. Нумерація сторінок

Сторінки роботи мають бути пронумеровані в правому верхньому куті арабськими цифрами без знака № та крапки у кінці. Список джерел та додатки також включаються в загальну нумерацію. Починається нумерація з титульного листа (без позначення на ньому сторінки). Номер не ставиться і на аркуші із завданням керівника.

Нумерація сторінок починає проставлятися із сторінки, на якій наведено зміст (план) роботи. У її правому верхньому куті позначається номер сторінки – 3.

2.4. Оформлення структурних елементів роботи

Основний текст роботи може поділятися на розділи, параграфи, пункти та підпункти. Розділи мають порядкові номери в межах усієї роботи. Назва розділу в тексті роботи записується в один рядок і вирівнюється посередині сторінки. Спочатку прописними літерами напівжирним шрифтом пишеться слово “**РОЗДІЛ**” та арабськими цифрами позначається його порядковий номер. Крапка в кінці не ставиться. Далі прописними літерами напівжирним шрифтом пишеться назва розділу. Крапка в кінці не ставиться. Відстань між заголовком розділу (параграфу) та текстом повинна дорівнювати 2-ом інтервалам. Наприклад:

РОЗДІЛ 1 ПРИРОДНІ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ ФРАНЦІЇ

Параграфи розділу нумерують у межах розділу. Номер параграфа складається з порядкового номера розділу та номера параграфа, наприклад: 2.3. (третій параграф другого розділу). В кінці номера параграфа чи питання повинна стояти крапка.

Заголовки параграфів друкують маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Наприклад,

2.1. Архітектурно-історичні рекреаційно-туристичні ресурси

Так само оформляються пункти певного параграфу:

2.1.1. Сакральні споруди

У разі необхідності пункти можуть бути розбиті на підпункти, які повинні нумеруватися в межах кожного пункту. Наприклад, 4.1.1.1., 4.1.1.2., 4.1.1.3. і т.д. Номер підпункту та його назва друкується з абзацу в підбір до тексту. Наприклад:

2.1.1.1. Монастирі. Даний тип сакральних споруд завжди відігравав велике значення в культурному житті народу...

Усі параграфи, пункти або підпункти, виділені у тексті, повинні відображатися у змісті.

Такі структурні елементи курсової роботи як ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ не мають порядкового номера. Заголовки структурних частин курсової роботи друкують великими літерами (ЗМІСТ, ВСТУП,

ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ) і розташовують посередині сторінки.

Не можна вміщувати заголовок у кінці однієї сторінки, а текст починати з іншої. Новий параграф допускається починати на тій же сторінці, на якій закінчився попередній, за умови, що на ній поміститься 2-3 рядки тексту. Для того, щоб при внесенні правок у роботу наступні розділи не зміщувались, рекомендуємо використовувати функцію “Наступна сторінка” (кнопка “Розриви” у вкладці “Розмітка сторінки”) текстового редактора Word.

2.5. Оформлення ілюстрацій, таблиць та формул.

Рисунки чи таблиці, розміщені в роботі, допомагають стисло викласти основну інформацію, унаочнити або узагальнити інформацію. Вони повинні відповідати тексту. Рисунки та таблиці розміщуються по тексту після першого згадування про них на цілому аркуші або його частині. При цьому ілюстрації чи таблиці слід розміщати так, щоб їх можна було розглядати без повороту або з поворотом за годинниковою стрілкою. Не рекомендується поміщати в роботу рисунки чи таблиці, розмір яких перевищує стандартний формат. На одній сторінці може розміщуватись декілька ілюстрацій чи таблиць, але вони обов'язково повинні бути розділені текстом. Не можна вставляти рисунок або таблицю без коментарів.

Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рисунок 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Рисунки у курсовій роботі це графіки, діаграми, карти, схеми. Фотографії краєвидів, пам'яток, об'єктів інфраструктури за необхідності розміщують у додатках.

Цифровий матеріал подають, як правило, у вигляді **таблиць**. Кожна таблиця повинна мати порядковий номер і назву (заголовок), які розміщується симетрично над таблицею. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: таблиця 1.2 (друга таблиця першого розділу). Наприклад:

Таблиця 3.1 - Кількість архітектурно-історичних рекреаційно-туристичних ресурсів за департаментами Франції

За логікою побудови таблиці її логічний суб'єкт, або підмет (позначення тих предметів, які в ній характеризуються), розміщують у боковнику, головці, чи в них обох, логічний предикат, або присудок, таблиці (тобто дані, якими характеризується підмет) - у прографці. Кожен заголовок над графою стосується всіх даних цієї графи, кожен заголовок рядка в боковнику - всіх даних цього рядка. Заголовки кожної графи чи рядка повинні бути по можливості короткими. Заголовки повинні починатися з великої літери, підзаголовки - з маленької, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великої - якщо вони є самостійними (рис. 2.1).

Таблиця 2.4 - Родовища мінеральних вод Полісся

Головка	Область	Назва родовища	Експлуатаційні запаси, м³/добу	Тип води
Рядки	Волинська	Журавицька ділянка	240	бромна
	Житомирська	Денишівське	250	радонова
		Житомирське	557	радонова
	Рівненська	Степанське	950	без специфічних лікувально-профілактичних властивостей
		Жобринське	244	без специфічних лікувально-профілактичних властивостей
		Корецьке	285	радонова
	Чернігівська	Менське	86	без специфічних лікувально-профілактичних властивостей

Примітка. Складено за джерелом [3]

Боковик

Графи (колонки)

(заголовки рядків)

Рисунок 2.1 - Зразок оформлення таблиці

Висота рядків повинна бути не меншою від 8 мм. Графу "№ п/п" у таблицю вводити не потрібно.

Складаючи таблицю, необхідно врахувати таке:

- цифри, що вносяться в таблицю, повинні мати однаковий ступінь округлення (одиниці фізичних величин);
- якщо цифрові або інші дані в якомусь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк;

- якщо параметри, що входять до таблиці, мають однакову одиницю виміру (°С, м, осіб тощо), то її розміщують над таблицею;
- цифри в графах таблиці повинні ставитися так, щоб вони у всій графі розташовувались одна під одною;
- якщо таблиця не вміщується на одній сторінці, можна перенести її на іншу. У такому випадку вертикальні рядки (графи) під заголовками таблиці слід пронумерувати, а на наступній сторінці замість заголовка в правому верхньому куті пишеться:
Продовж. табл. 3.1.

2.6. Оформлення додатків

Додатки наводяться в кінці курсової роботи у вигляді форм первинних, зведених документів, ілюстрацій, прикладів рекламних проспектів і т.д. У додатки слід також виносити допоміжний матеріал, який при включенні в основну частину захащує текст (проміжні розрахунки; таблиці допоміжних та вихідних цифрових даних, каталоги, ілюстрації допоміжного характеру тощо).

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами (з першої великої) симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами (з першої великої) друкується слово “Додаток___” та велика літера, що позначає цей додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Коли літери українського алфавіту використані усі, використовують літери латинського алфавіту, за винятком літер I та O, а після його повного використання допускається позначати додатки арабськими цифрами.

Документи, що додаються та використовуються у курсовій роботі, повинні бути правильно оформлені (усі реквізити заповнені) та достовірні. Замість підпису на документах вказуються прізвища посадових осіб.

Розділ 3 Оцінювання курсової роботи.

На оцінку курсової роботи з дисципліни «Географія туризму» впливають такі чинники:

- самостійне виконання роботи (УВАГА! УСІ РОБОТИ ПРОХОДИТИМУТЬ ЕКСПЕРТИЗУ НА ПРЕДМЕТ ПЛАГІАТУ!);
- вчасне виконання роботи;
- змістовність роботи, логічність викладу матеріалу;
- використання достатньої кількості джерел, у тому числі, наукової літератури (монографій, статей), довідників;
- виконання розрахунків, таблиць, карт і посилання на їх у тексті;
- повнота виконання завдання;
- виправлення недоліків у роботі згідно зауважень і рекомендацій керівника;
- володіння матеріалом курсової роботи;
- правильність і акуратність оформлення.

Курсова робота повинна бути захищена до здачі екзамену з дисципліни.

Критерії оцінки курсової роботи.

Оцінка **«відмінно» (90-100 балів)** виставляється тоді, коли студент вільно володіє проблемою, здійснює самостійний аналіз опрацьованого матеріалу, робота виконана самостійно і відзначається змістовністю, повнотою і логічністю, при її підготовці було використано широке коло учбової, методичної, додаткової літератури, зроблено необхідні розрахунки, таблиці, ілюстрації, робота правильно оформлена.

Оцінка **«добре» (75-89 балів)** виставляється за самостійно виконану на досить високому рівні письмову роботу, але:

- при захисті студент, виявивши добру підготовку, допускає неточності у трактуванні окремих проблем, відчуває певні труднощі в теоретичному їх узагальненні;
- тема розкрита не повно, дещо порушена логіка викладу матеріалу;
- студент не використав усіх можливостей літературних і практичних джерел;
- робота оформлена з порушенням вимог.

Оцінка **«задовільно» (60-74 бали)** виставляється, якщо студент орієнтується у обраній темі, але не може без допомоги зробити висновки, не може логічно та повно викласти проблему, не усунув повністю недоліків, зазначених у рецензії.

Оцінка **«незадовільно» (35-59 балів)** виставляється тоді, коли студент навіть за наявності курсової роботи, яка допущена до захисту, не орієнтується в проблемі, не опанував мінімуму учбової і методичної літератури, не може аналізувати, робити висновки, вносити пропозиції по ефективності використання рекреаційно-туристичних ресурсів.

У разі отримання незадовільної оцінки обирається нова тема і робота виконується знову.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ “ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ”

1. A Research Agenda for Tourism Geographies (2019) Edited by Dieter K. Müller, Umeå University, Sweden. 192 p.
2. The World Factbook. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.htm>
3. Williams S. Lew A. (2018) Tourism Geography: Critical Perspectives on Tourism, Place, Space and Experience. London-New-York: Routledge. 328 p.
4. Алексеев Ю. М., Наулко В. І., Руденко Н. В. Країнознавство: Навч. посіб. Київ, КСУ, 2002. 122 с.
5. Алешугіна Н.О., Зеленська О.О., Смаль І.В. Туристичне країнознавство у таблицях і схемах. Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2011 387 с.
6. Аніпко Н.П. Туристичне країнознавство. Західна та Північна Європа. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. - 235 с.
7. Аріон О. В. Географія туризму. Київ: Інтердрук, 2019. 205 с.
8. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України. Київ, КНУ ім. Шевченка, 2001. – 395 с.
9. Блій Г. де, Мулер Пітер. Географія: світи, регіони, концепти. Київ, Либідь, 2004. 740 с.
10. Вацеба В.Я. Туристичне країнознавство. Чернівці, 2003. 32 с.
11. Ващенко Н.П. Рекреаційний комплекс України: Конспект лекцій. /Ред. Л.П. Покотилюк – К.: КДТЕУ, 1998. – 29 с.
12. Доценко А.І. Географія туризму. Київ: Університет "Україна", 2020. 176 с.
13. Доценко А.І. Туристичне країнознавство. Київ: Ун-т "Україна", 2022. 147 с.
14. Кузик С.П. Географія міжнародного туризму. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2018. 268 с.
15. Стафійчук В. І., Малиновська О. Ю. Туристичне країнознавство. Херсон: Олді-Плюс, 2016. 807 с.
16. Ткаченко Т.І. Географія туризму. Харків: ХНАУ, 2020. 223 с.
17. Ярченко Ю.В. Географія туризму. Маріуполь: ПДТУ, 2019. 226 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім.В.Г.Короленка (м.Чернігів, пр-т Миру, 41)
2. Наукова бібліотека НУ «Чернігівська політехніка» (м.Чернігів, вул.Шевченка, 95)
3. Все для студента. URL: twirpx.com
4. Все про туризм: туристична бібліотека. URL: tourlib.net
5. Звіти Всесвітньої туристської організації. URL: <https://tourlib.net/wto.htm>
6. Світовий атлас даних. URL: knoema.com
7. Ua-travels: мандруй та надихайся. URL: <https://ua-travels.in.ua/>
8. Туристичний портал «Зручно тревел». URL: <https://zruchno.travel/?lang=ua>
9. ВСВІТИ – все, що тебе вражає. URL: <http://vsviti.com.ua/>

Зразки оформлення використаних джерел

Тип джерела	Приклад оформлення
Електронні ресурси віддаленого доступу	<p>Опис ресурсу загалом</p> <p>Туристичний портал «Зручно тревел». URL: https://zruchno.travel/?lang=ua</p> <p>Опис частини ресурсу</p> <p>Казаков В.Л. Олешківські піски – новий регіон спортивного туризму URL: https://tourlib.net/statti_ukr/kazakov2.htm (дата звернення: 19.01.2024)</p>
Навчальні посібники, підручники, монографії: один, два або три автори	<p>Доценко А.І. Туристичне країнознавство. Київ: Ун-т "Україна", 2022. 147 с.</p> <p>Аріон О. В., Уліганець С. І., Дмитрук О. Ю. Географія туризму: навч.-метод. посіб. Київ : Інтердрук, 2019. - 205 с.</p>
чотири автори	<p>Історико-культурні, географічні та економічні аспекти розвитку туризму на Хмельниччині: колект. монографія /Л.В.Баженов та ін.; за ред. С. А. Копилов. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2017. 167 с.</p>
Складові частини журналу, газети	<p>Пестушко В. Ю., Дудник І. М., Сайчук В.С. Міжнародний туризм в контексті сучасних викликів. <i>Географія та туризм</i>. 2023 №72. С.5-14</p>
Закони	<p>Про туризм: Закон України від 05.09.1995 р. № 324/95 К.: Парламентське видавництво, 2003. 12с.</p>
Тези доповідей	<p>Ющенко О.М. Розвиток краєзнавчого туризму на Чернігівщині у 60-80-ч рр. ХХ ст. <i>Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених</i> (м. Чернігів, 26-27 квітня 2023 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. 770 с. С.765-766.</p>
Багатотомні видання	<p>Стафійчук В.І. Туристичне країнознавство: навч. посіб.: у 4 т. Херсон : ОЛДІ- ПЛЮС, 2021. Т. 3 : Америка. - 2021. - 269 с.</p>

Зразок оформлення титульного аркуша курсової роботи

**Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»**

**Навчально-науковий інститут бізнесу природокористування і туризму
Кафедра туризму**

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни “Географія туризму”

на тему:

**“Розвиток рекреаційного господарства
Марокко”.**

Студента (ки) 1 курсу групи _____
галузі знань 24 “Сфера обслуговування”
спеціальності 242 “Туризм і рекреація”

_____ (прізвище та ініціали студента)

Керівник: к.е.н., доц. Алешугіна Н.О.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____ к.е.н., проф. Зеленська О.О.
(підпис)
_____ к.е.н., доц. Алешугіна Н.О.
(підпис)
_____ к.е.н., доц. Безуглий І.В.
(підпис)

м. Чернігів - 20 __рік

Зразок оформлення завдань керівника роботи на курсову роботу

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ННІ	бізнесу, природокористування і туризму
Кафедра	туризму
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр
Галузь знань	24 „Сфера обслуговування”
Спеціальність	242 „Туризм і рекреація”
Дисципліна	“Географія туризму”

**ЗАВДАННЯ
на курсову роботу**

(прізвище, ім'я, по батькові студента у давальному відмінку)

1. Тема роботи

2. Термін здачі закінченої роботи _____

3. Вихідні дані роботи: *основна та додаткова література, закони та нормативно-правові акти, туристичні карти, путівники тощо.*

4. Перелік питань, що підлягають розробці (відповідно до плану):

5. Перелік графічного матеріалу: *таблиці, рисунки (картосхеми, схеми, графіки).*

6. Дата видачі завдання: _____

Підпис керівника